

חז"ל שציעית סי' ז' ס"ק י"ד מה שכתב באתרוג הנכנס לשציעית).

(ב) ואפילו אם נאמר דחייב להפקיר אפילו מכח ספק, אבל ודאי דחזירו לא יוכל ליקח גם הענין עם העפר אלא הפירות דאע"ג דאיתא בגדרים [מ"ב ע"ב] דהקרקע הוא הפקר, מ"מ עיי"ש ברש"י ותוס' דהקרקע הוא הפקר רק לצורך האכילה פירוש לילך וללקוט משם הפירות אבל לא דגוף הקרקע הוא ג"כ הפקר.

(ועיי"ש בפירוש הרא"ש דמסתפק אי מותר להכנס לשדה כשיכול להושיט ידו וליקח מבחוץ כל האילנות שעומדים על הגבולין).

ועיין בשו"ת מהרש"ם [ח"א סי' קע"ט] דהביא ג"כ מהנמוקי פ' הזהב בשם הרשב"א דהקרקע לא הוי הפקר עיי"ש וא"כ ודאי דלא יוכל ליקח איניש אחרינא גוף הענין והעפר, אלא דאני מסופק אי הפירות הוי הפקר כיון דמה שגדל בצית הוי ספק צירושלמי אי יש בו קדושת שמיטה.

ואפשר דרק לדעת ה"י בשו"ת אבקת רוכל (סי' כ"ד), דס"ל דשמיטה הוי אפקעתא דגזרא אז י"ל דמכח ספק א"ל לחייבו להפקר, אבל לדעת המז"ט ומהרי"ט עי' שו"ת מהרי"ט [סי' מ"ג], דשמיטה הוי אפקעתא דמלכא פירוש דהקצ"ה הפקיר פירות שציעית וכן פסק החז"ל [סי' י"ט - כ"ה], א"כ כיון דכלפי שמיא גליא אי מה שגדל בצית הוי שמיטה ואי יש בו שמיטה הוי אפקעתא דמלכא והוי הפקר אך עדיין מכח ספק דלמא לא הפקירו התורה, אסור ליקח מספק מהפקר ול"ע.

סימן ר"א

שאלה: האם בשמיטה מותר לתלות לייבש בגדים שכבסם והם ספוגים מים, מעל גבי גינה שהרי המים נוטפין מהם על הצמחים או על הדשא.

תשובה: הנה לגבי שטיפת הריצפה מהמרפסת לגינה יש נידון בהפוסקים יש שמתירין אם אינו מתכוין לכך עפ"י החז"ל מסכת שציעית סימן י"ח ס"ו, דכשאינו מתכוין למלאכה וניכר שאין כוונתו לכך, מותר במלאכת שציעית ומש"ה מותר לשטוף הריצפה במים מהמרפסת לגינה.

שציעית אע"ג דוודאי בלע ממנו טעם משובח, מ"מ אמרינן דלגבי קדושת שציעית צעיקן שירגיש טעם משובח מפירות שציעית, וכיון דאנן אין מרגישין שהתבטל הושבח מחמת הצליעות שיש בקדירה, אין על התבטיל קדושת שציעית ודו"ק.

[ועי' במנחת שלמה (סי' נ"א סעיף י"ט), כללים שנתבטלו בהם פירות שציעית אין הצלוע חייב צציעור]. כן נראה להקל לפענ"ד, וצפרט אם הכלי אינו בן יומו דיש לזרף ג"כ שיטת הרמב"ם הנ"ל והר"ן דהקילו בתרומה דאין האיסור נוהג בכה"ג וגם היתירא בלע א"כ ה"ה בפירות שציעית, ובתנאי שיסכימו עמי גדולי הוראה שליט"א.

ומאנתי בת' שם ארי' ח"א צסופו בהוספות דהאריך לומר כיון דשציעית הוי רק איסור עשה ומש"ה טעמו ולא ממשו אינו אסור עיי"ש שהוכיח כאן ובכזב כבשים שאני דיש גם ממשו והביא דכן אי' ג"כ בת' שו"מ [ח"א סי' רמ"ח] דטעם כעיקר אינו אסור באיסור עשה עיי"ש, והיינו כמו שכתבתי.

סימן ר'

שאלה: האם חייב להפריש תרומ"מ ממה שגדל בבית, והאם צריך להפקיר.

תשובה: (א) ודע דמי שיש לו ענין אעפ"י דאינו נקוב ואפילו הענין הוא בצית וגדלים בו ירקות או פירות חייב לעשר מדרבנן. כן כתב הרמב"ם צפ"א מהלכות מעשר ה"י ועיי"ש צראצ"ד (ועיין בהר"י זרעים [ח"ב סי' ל"א ס"ק ז']) דגם לענין כלאים אסור לזרוע אפילו בצית, והוא הדין בשנת השמיטה כיון דהוי ספק צירושלמי על מה שגדל בצית אי יש בו קדושת שציעית.

ונראה דמי שיש לו ענין נקוב אפילו מונח בצית וגדלו בו זרעים ולמחים ממניס שיש בהם קדושת שציעית, לכאורה לריך להפקיר הגידולים, וא"כ לריך לפרסם דיש בציתו פירות שיש בהם קדושת שמיטה. עי' חת"ס יור"ד סי' שט"ז. ואפשר כיון דהא דמחמירין בגדל בצית הוא רק מכח ספק צירושלמי כמו שכתב החז"ל בסימן כ"ב סק"א דיש להחמיר מספק, ואפשר דמספק אין חיוב להפקיר דחזירו אינו יכול להוליא מספק ול"ע כעת. (ועיין

סימן ר"ג

שמירת קדושת שביעית באתרוגים

פירות שביעית אסור ללקטן מהמחובר קודם שנגמר הפרי, כדאיתא במשנה שביעית (פ"ד מ"ז), והטעם - דדרשינן לאכלה ולא להפסד. ואם אוכלן קודם בישולן היינו הפסד. זה טעמו של הר"ש וכן פירש הרע"ב. הרמב"ם פ"ה מהלכות שמיטה הט"ו כתב הטעם דכתיב מן השדה תאכלו את תבואתה, שאינה נאכלת עד שתיעשה תבואה. וראה שדי חמד בערך לולב שהביא קושיא איך קוטפים אתרוגי בשמיטה לפני שנגמר בישולם הרי מפסידם, עיי"ש מה שתירץ.

(א) ונראה לתרץ עפ"י דאיתא בספר הר לצי על מסכת זרעים [ח"צ סו"ס נ"ד] לתרץ למה אין חוששים באתרוג של שביעית שמפסידו בשעה שנטלו ללאת בו, הרי קליפתו נמאסת במשמוש הידים וכמו דא"י בגמ' [סוכה דף ל"ט עיי"ש בפירש"י] לגבי אתרוג של תרומה, ותירץ עפ"י מה דאיתא במהרי"ט (ח"א פג), שמה"ט מותר לתלוש העלין מעלי תחות אעפ"י שעיי"ז הפירות נפסדין, מטעם שהאילנות הללו משעת נטיעתן אינם מיוחדים למאכל ולא לעשות פירות אלא נוטעין אותם מתחילה לזורך תולעת המשי ולא קרינן ביה "לאכלה ולא להפסד" הואיל ומתחילתם אינם עומדים לאכילה. וא"כ באתרוג זה שנטעו למלוא הרי נטעו מתחילה אדעתא דהכי שהקליפה תהא נפסדת ולא תאכל ומה לי אם חושב לאכד כל הפרי או מקצתו, כל שלא חושב לאוכלו אין אני קורא בו "לאכלה ולא להפסד" שהרי סתם אתרוג למאורתו הוא נטוע ולא לאכילה.

ולפי"ז ניחא ג"כ מה שקוטפים האתרוגים כשעדיין לא נגמר הפרי כיון שהאתרוג אינו עומד לאכילה שהר"ש כתב הטעם דכתיב לאכילה ולא להפסד וכן לטעם הרמב"ם הנ"ל דכתיב תאכלו את תבואתה, היינו דווקא צפרי הנטוע לאכלו מה שאין כן באתרוג שלא נטעו לאכילה אין חשש.

(ב) ואע"ג שסתם אתרוג נטוע למלוא, מ"מ נראה שמותר לעשות מרקחת מאתרוגי שביעית שאחר קיום מלואותו עומד רק לאכילה על ידי שעושים ממנו מרקחת, ומ"מ לא אמרינן שצ"ב איכא חשש הפסד כיון שעומד לאכילה אחר גמר מלואותו, משום

וכן מה שכתבו להתיר לשטוף הרינפה כיון דמי הניקוי מעורבים בחומרים פגומים המקלקלים הגינה, אבל בשאלתינו אע"ג דבשעת הכזיסה משימים חומרי ניקוי לתוך הכזיסה אבל בסוף הכזיסה בשעה שעושין השטיפה שוטפין צמים נקיים, וא"כ הכזיסה ספוגה צמים נקיים ונשפכים על הלמחים ומשקים את הלמחים, והרי זה תולדת זורע בשביעית.

ונראה דאם תיסחט הכזיסה צאופן כזה דבעת התלייה לא יטפו מים אלא לאחר מעט זמן המים מטפטפים מאליהם, נראה לכו"ע דאין חשש, דזה נחשב לכח שני דהוי רק הגרמא, ואפשר דגרוע מכח שני וגם אין כוונתו להשקות הלמחים וג"כ אין דרך השקיה ככך. ודומה למש"כ הרמב"ם מרביצין מים ע"י סלים דיולא דרך החורים, ובכה"ג וודאי דאין צריך להחמיר כלל שלא לתלות הכזיסה מעל הלמחים אפילו אם הלמחים הם שלו דניחא ליה בהשקיה, וכ"ש דמותר להפעיל המזגן אע"ג דאחר זמן המזגן מטפטף מים על הלמחים-מטעם הנ"ל.

סימן ר"ב

שאלה: האם מותר להסיר מעציץ עלה שנתייבש ומגנה העציץ, ואין כוונתו בהסרת העלה להשביח את הצמח בעידוד הכוונת צמיחה.

תשובה: הנה לדעת החזו"א הנ"ל כשאנו מתכוין למלאכה וניכר דאין כוונתו לכך מותר, א"כ לכאורה מותר להסיר העלה שנתייבש כשאין כוונתו להשביח הלמחים ובתנאי שמאנה לגריעותא מכללי הגיזוס הנהוגים.

ברם לפי מה שכתבנו בסימן הקודם די שחולקין על החזו"א בזה וס"ל דאפילו באינו מתכוין להשביח הלמחים אסור לעשות מלאכה האסורה ובפרט כשניחא ליה בה שצחת הלמח ע"י גיזוס העלה, מ"מ נראה דבעינן שאינו נקוב המונח בבית ודאי יש להתיר. ואפילו בעינן נקוב שאינו מונח בקומת קרקע אלא מונח למעלה מקומת קרקע יש להקל לתלוש העלים שנחפשו אם אין כוונתו שיצא שאר הלמח אלא משום שהענין לא יתגנה.